

ผลกระทบของการลงทุนทางตรงจากญี่ปุ่นต่ออุตสาหกรรมค้าของไทยที่มีต่อญี่ปุ่น

นางสาว ชดดา ไฉยเวทย์ศิริกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-635-264-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 17287364

**IMPACT OF JAPANESE DIRECT INVESTMENT
ON THE TRADE BALANCE OF THAILAND**

Miss Chonlada Chaiyavetsirikul

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Economics

Department of Economics

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN 974-635-264-4

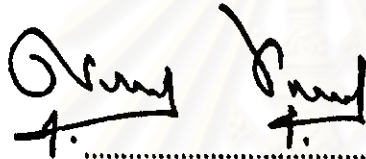
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลกระทบของการลงทุนทางตรงจากญี่ปุ่นต่ออุตสาหกรรมค้าของไทยที่ปีต่อญี่ปุ่น

โดย นางสาวชดดา ไฉยเวทย์ศิริกุล

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์วรัญญา ภัทรสุข

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุธี ประศาสน์เสริมฐ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ วรัญญา ภัทรสุข)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนโกมุท)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมภพ มานะรังสรรค์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ชดดา โดยเวทย์ศิริกุล : ผลกระทบของการลงทุนทางตรงจากญี่ปุ่นต่อดุลการค้าของไทยที่มีต่อ
ญี่ปุ่น (IMPACT OF JAPANESE DIRECT INVESTMENT ON THE TRADE BALANCE
OF THAILAND) อ.ที่ปรึกษา : รศ. วรัญญา ภัทรสุข, 152 หน้า. ISBN 974-635-264-4.

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษารูปแบบและลักษณะการลงทุนทางตรงของญี่ปุ่นในประเทศไทย และผลกระทบที่มีต่อดุลการค้าของไทย การศึกษาทำเฉพาะในอุตสาหกรรมการผลิต 7 ประเภท ซึ่งญี่ปุ่นมีบทบาทต่อการลงทุนในไทยสูง ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร สิ่งทอ โลหะและอโลหะ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องจักรและเครื่องมือขนส่งคมนาคม เคมีภัณฑ์และกระดาษ และวัสดุก่อสร้าง โดยแบ่งการศึกษาออกเป็นสองช่วงเวลา คือ ระหว่างปี 2518-2528 และปี 2529-2537

ผลการศึกษาพบว่า การลงทุนทางตรงของญี่ปุ่นในไทยก่อนปี 2529 เป็นการลงทุนขนาดเล็กและกลาง การเข้าร่วมทุนของญี่ปุ่นเน้นในด้านการค้า อุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมการผลิต หลังปี 2529 การลงทุนของญี่ปุ่นในไทยเป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมการผลิตขนาดกลางและขนาดใหญ่ ในอนาคตการลงทุนทางตรงจากญี่ปุ่นในไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและเน้นการลงทุนในธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลางมากขึ้น เนื่องจากการค้ากับการลงทุนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและญี่ปุ่นเป็นคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของไทย การศึกษาจึงพยายามดูบทบาทของการลงทุนจากญี่ปุ่นว่า มีผลกระทบต่อดุลการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่นมากน้อยเพียงใด ซึ่งแสดงในรูปความสัมพันธ์ในสมการถดถอยระหว่างการลงทุนกับสินค้าส่งออกและสินค้านำเข้าของไทย โดยการประมาณค่าแบบจำลองด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด และพบว่า การลงทุนทางตรงของญี่ปุ่นเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดการส่งออกและนำเข้าในอุตสาหกรรมของไทยที่ศึกษา กล่าวคือ การลงทุนทางตรงจากญี่ปุ่นเป็นตัวกำหนดการส่งออกของอุตสาหกรรมสิ่งทอ โลหะและอโลหะ เครื่องจักรและเครื่องมือขนส่ง เคมีภัณฑ์และกระดาษ การนำเข้าอุตสาหกรรมอาหารและวัสดุก่อสร้างของไทยในทิศทางเดียวกัน แต่ส่งผลกระทบต่อการนำเข้าอุตสาหกรรมโลหะและอโลหะ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องจักรและเครื่องมือขนส่งในทิศทางตรงกันข้าม ส่วนการนำเข้าสิ่งทอ เคมีภัณฑ์และกระดาษนั้น การลงทุนทางตรงของญี่ปุ่นไม่ส่งผลกระทบแต่อย่างใด

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา -
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิสิต ชดดา โดยเวทย์ศิริกุล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา วรัญญา ภัทรสุข
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม -

C860090 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD: JAPANESE DIRECT INVESTMENT / IMPACT / TRADE BALANCE OF THAILAND
CHONLADA CHAIYAVETSIRIKUL : IMPACT OF JAPANESE DIRECT INVESTMENT
ON THE TRADE BALANCE OF THAILAND. THESIS ADVISOR :
ASSOC. PROF. WARANYA PATARASUK, 152 pp. ISBN 974-635-264-4.

This study aims at studying the pattern, characteristics of Japanese direct investment and its impact on the trade balance of Thailand. The study concentrates only in 7 types of manufacturing industries which Japanese direct investment plays important role. They are food industry, textiles, metal based and non-metallic products, electrical appliances and electronics, machinery and transport equipments, chemicals and paper , and construction materials. The period for the study is divided into 2 parts. The first part is from 1972 to 1985 and the second part 1986-1994.

It was found that Japanese direct investment in Thailand prior to 1986 concentrated more on small and medium size investment. The investment geared towards trade, construction and manufacturing industries. After 1986 Japanese investment in Thailand increased substantially. Most investment are in medium and large scale manufacturing industries. However, there is a tendency that the new investment from Japanese in the future will be more in small and medium scale. Owing to a close relationship between trade and investment and Japan is the most important trade partner with Thailand, the study then tries to see the role of Japanese investment and its impact on the trade balance between Thailand and Japan in terms of regression equation showing the relationship between Japanese investment and exports and imports of Thailand. Empirical test of the model used shows that Japanese direct investment is a very important factor determining the exports of textiles, metal based and non-metallic product, machinery and transport equipments, chemicals and paper and imports of food and construction materials with positive correlation. But it has a significant negative effect on imports of metal based and non-metallic products, electrical appliances and electronics, machinery and transport equipments. On the contrary, Japanese direct investment has no impact on imports of textiles, chemicals and paper industries.

ภาควิชา.....เศรษฐศาสตร์.....

สาขาวิชา.....-.....

ปีการศึกษา.....2539.....

ลายมือชื่อนิติ.....*ชอนlada ไชยเวตสิริกุล*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*ดร.พณฯ วรณยา*.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....-.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ของ รองศาสตราจารย์วรัญญา ภัทรสุข อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ตลอดเวลาอันมีค่าในการให้ คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการวิจัยมาด้วยดีตลอด รวมทั้งขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ คร.สุธี ประศาสน์เศรษฐ์ ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ คร.สมชาย รัตนโกมุท และ รองศาสตราจารย์ คร. สมภพ มานะรังสรรค์ กรรมการ ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ มากยิ่งขึ้น

ผู้เขียนใคร่ขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา ซึ่งสนับสนุนในด้านการเงิน รวมทั้งพี่ชาย น้องสาวและน้องชายที่ให้กำลังใจแก่ผู้เขียนเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา และขอขอบคุณเพื่อน นิสิตปริญญาโทเศรษฐศาสตร์ รหัส ๐๘ ที่ให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์

ท้ายนี้หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความบกพร่องใด ๆ ก็ตาม ผู้เขียนขอน้อมรับแต่เพียงผู้เดียว และขออภัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ชดดา ไฉยเวทย์ศิริกุล
กุมภาพันธ์ 2540

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	10
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	10
1.4 นิยามศัพท์.....	11
1.5 วิธีการศึกษา.....	12
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
1.7 โครงสร้างของวิทยานิพนธ์.....	13
2 วรรณกรรมปริทัศน์.....	14
2.1 ลักษณะและปัจจัยของการลงทุนทางตรงของญี่ปุ่นในไทย.....	14
2.2 ผลกระทบของการลงทุนทางตรงของญี่ปุ่นที่มีต่อ ไทย.....	22
3 ลักษณะการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย.....	29
3.1 ขนาดและทิศทาง.....	29
3.2 ลักษณะการเข้าร่วมทุน.....	37
3.3 ประเภทของอุตสาหกรรมที่ลงทุน.....	40
3.4 แนวโน้มการลงทุนของญี่ปุ่นในอนาคต.....	49
3.5 นโยบายการส่งเสริมการลงทุนของไทย.....	51
4 ลักษณะการค้าของไทยกับญี่ปุ่น.....	60
4.1 การส่งออก.....	60
4.2 การนำเข้า.....	67

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	4.3 คุณดการค้ำ.....	73
	4.4 แนวโน้มการส่งออก การนำเข้าและคุณดการค้ำไทยกับญี่ปุ่นในอนาคต.....	78
5	การวิเคราะห์ผลกระทบการลงทุนทางตรงของญี่ปุ่นต่อคุณดการค้ำไทยที่มีต่อญี่ปุ่น..	80
	5.1 เครื่องมือและตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	80
	5.2 เหตุผลในการใช้ตัวแปรตามแบบจำลอง.....	82
	5.3 ข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
	5.4 ผลการวิเคราะห์.....	98
6	สรุปและข้อเสนอแนะ.....	115
	6.1 สรุปผลการศึกษา.....	115
	6.2 ข้อเสนอแนะ.....	117
	รายการอ้างอิง.....	119
	ภาคผนวก.....	124
	ภาคผนวก ก.....	125
	ภาคผนวก ข.....	130
	ประวัติผู้เขียน.....	152

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 การลงทุนจากต่างประเทศในไทย.....	4
1.2 โครงการที่ได้รับอนุมัติจากสำนักงานส่งเสริมการลงทุนแยกตามขนาด การลงทุน.....	5
1.3 โครงสร้างสินค้าส่งออกของไทย.....	7
1.4 การค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศคู่ค้าสำคัญ.....	8
1.5 โครงสร้างสินค้าเข้าสำคัญของไทย.....	9
3.1 บริษัทการค้าของญี่ปุ่นในไทย.....	33
3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะการลงทุนของญี่ปุ่นในไทย ก่อนและหลังปี 2529.....	36
3.3 โครงการการลงทุนของญี่ปุ่นที่ได้รับอนุมัติจากสำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการลงทุน.....	38
3.4 การส่งเสริมและการอนุมัติโครงการร่วมทุนของไทยกับต่างประเทศ.....	39
3.5 การไหลเข้าของเงินลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นสู่ประเทศไทยจำแนกตาม ประเภทธุรกิจ.....	41
3.6 การไหลออกของเงินลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นสู่ประเทศไทยจำแนกตาม ประเภทธุรกิจ.....	42
3.7 การไหลเข้าออกสุทธิของเงินลงทุนจากญี่ปุ่นระหว่างปี 2513-2538 แยกตาม ประเภทอุตสาหกรรม.....	43
3.8 จำนวนโครงการที่ได้รับอนุมัติให้การส่งเสริมเฉพาะกิจการผลิตปี 2536-2538.....	57
3.9 โครงการการลงทุนของญี่ปุ่นที่ขอรับการส่งเสริมในเขตส่งเสริมการลงทุน.....	58
3.10 ตัวอย่างบริษัทร่วมทุนไทย-ญี่ปุ่นที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในเขต 3 ปี 2539.....	59
4.1 โครงสร้างสินค้าออกของไทยไปญี่ปุ่น.....	61
4.2 สินค้าออกสำคัญ 10 อันดับแรกของไทยไปญี่ปุ่น.....	64
4.3 การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมจากไทยไปญี่ปุ่น.....	65

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.4 โครงสร้างสินค้าเข้าของไทยจากญี่ปุ่น.....	69
4.5 สินค้าเข้าสำคัญ 10 อันดับแรกของไทยจากญี่ปุ่น.....	70
4.6 การนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมของไทยจากญี่ปุ่น.....	71
4.7 มูลค่าสินค้าออก, สินค้าเข้าและดุลการค้ารวมของไทย.....	75
4.8 มูลค่าสินค้าออก, สินค้าเข้าและดุลการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่น.....	76
4.9 การค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่นปี 2537 และปี 2543.....	79
5.1 มูลค่าของการลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นสู่ประเทศไทย.....	89
5.2 อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของไทยกับญี่ปุ่น.....	91
5.3 ผลกระทบจํมวบรวมภายในประเทศและผลกระทบจํมวบรวมในภาคอุตสาหกรรม ของญี่ปุ่น.....	92
5.4 ผลกระทบจํมวบรวมภายในประเทศและผลกระทบจํมวบรวมในภาคอุตสาหกรรม ของประเทศไทย.....	93
5.5 การลงทุนทั้งหมดในประเทศไทย.....	94
5.6 ผลของการประมาณการจากแบบจำลองการส่งออกโดยใช้ตัวแปรหุ่น ระหว่างปี 2518-2537.....	99
5.7 ผลของการประมาณการจากแบบจำลองการนำเข้าโดยใช้ตัวแปรหุ่น ระหว่างปี 2518-2537.....	100
5.8 ผลของการประมาณการแบบจำลองการส่งออกโดยยึดหลักความมีนัยสำคัญ ทางสถิติเป็นเกณฑ์ในการอธิบาย.....	105
5.9 ผลของการประมาณการแบบจำลองการนำเข้าโดยยึดหลักความมีนัยสำคัญ ทางสถิติเป็นเกณฑ์ในการอธิบาย.....	106
5.10 ผลของการประมาณการแบบจำลองการส่งออกโดยยึดหลักความสำคัญ ทางเศรษฐศาสตร์เป็นเกณฑ์ในการอธิบาย.....	110
5.11 ผลของการประมาณการแบบจำลองการนำเข้าโดยยึดหลักความสำคัญ ทางเศรษฐศาสตร์เป็นเกณฑ์ในการอธิบาย.....	111

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่	หน้า
5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งออกอาหารสุทธิกับการลงทุนทางตรงจากญี่ปุ่น ในไทย.....	95
5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งออกสิ่งทอสุทธิกับการลงทุนทางตรงจากญี่ปุ่น ในไทย.....	95
5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งออกโลหะและอโลหะสุทธิกับการลงทุนทางตรง จากญี่ปุ่นในไทย.....	95
5.4 ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งออกเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์สุทธิกับ การลงทุนทางตรงจากญี่ปุ่นในไทย.....	96
5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งออกเครื่องจักรและเครื่องมือขนส่งคมนาคมสุทธิกับ การลงทุนทางตรงจากญี่ปุ่นในไทย.....	96
5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งออกเคมีภัณฑ์และกระดาษสุทธิกับการลงทุน ทางตรงจากญี่ปุ่นในไทย.....	96
5.7 ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งออกวัสดุก่อสร้างสุทธิกับการลงทุนทางตรง จากญี่ปุ่นในไทย.....	97
5.8 ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงกับการลงทุนทางตรงจากญี่ปุ่น ในไทย.....	97